

9.10.2015 Delo

Stran/Termin: 20

Naslov: Ocenjujemo

Naklada: 35.475,00

Avtor: Matej Bogataj

Površina/Trajanje: 191,63

Rubrika/Oddaja: KULTURA

Žanr: RECENZIJA

Gesla: BORUT VESELKO, PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ, VESNA JEVIKAR, DARJA

OCENJUJEMO

Gledališče
Thomas Bernhard: Pred upokojitvijo
 Prešernovo gledališče Kranj

★★★★★

Že za dve, za sestri Claro, na katero je padel tram med bombardiranjem v zadnjih dneh vojne, in Vero, servilno mojstrico ceremonij in vdano bratoljubko v vseh pomenih, je stanovanjski izsek, ki ga gledamo na kranjskem odru, čisto pretesen; scenografija Mojce Kobek Vimos je malo sobico odrezala po diagonali in tam se drenjata, še pred prihodom brata iz službe, višjega sodnika Höllerja in bivšega šefa konclagerja, ena na vozičku in druga v nekakšni obratni čajni ceremoniji, torej kar najbolj nemirno in odrezavo. Kaj šele bo, ko se bo brat upokojil, ko ne bosta več hodili na sodišče gledat procesov proti levičarjem, ko se bodo prerivali in si sikali in se navzkriž sovražili vsi trije, to vidimo ob njegovem prihodu; pekel so ljudje, predvsem najožja družina, posebej takšna ponosna na preteklost.

Bernhard je 'komedijo o nemški duši', ki jo je prevedla Lučka Jenčič, spisal v letih, ko se je razkrila nacistična kariera nekaj visokih politikov in je hkrati grozilo, da bo potekel rok za pregon, manj repetitivno, z več političnimi referencami kot sicer, z nekakšno globalno metaforo o pasivnosti in nemoči levice, ki jo predstavlja Clara, in obujanjem duha stare bratovščine, kakor ga na Himmlerjev rojstni dan izvajata preostala. Vendar zadeva ni čisto enostavna, invalidna sestra, ki jo samo včasih in za posebne priložnosti oblečejo v taboriščniško obleko, in preostala, ki tako rada pogledata fotke, predvsem ob Himmlerjevem niso čisto celi. Njegovo desetletno skrivanje pred roko pravice v kleti, pa razkorak med retoriko, ki je še vedno dosledno

antisemitska in preganjavična, in prikriivanjem, vse jih dela avtomatične, nikogar ni, ki ne bi bil hendikepiran. Le da je Clara telesno, Darja Reichman jo odigra z mučnim premikanjem po odru, vstran nagnjeno glavo in pokrčeno roko, z drugo nemočno in neokretno poganja voziček, težko artikulira, preostala dva pa notranje zlomljena; kot da bi ju preteklost težila, kot da ne bi mogla zaživeti zdaj in kot da prihaja od spodaj in znotraj nekaj primarnega, zgolj avtomatizem ju poganja, in to krčevito, odsekano. Veri, kakor jo zastavi Vesna Jevnikar, se zadrževanje pozna po razsekani izreki in nabiranju okoli ust, njena potisnjena, pa ne do konca umaknjena zloba in brezstrastnost se kažeta v stiskanju vratu, čeljusti in ustnic, to je ob poudarjeni zunanji hladnosti edini znak, da je spodaj vse živo in ne ravno vse prijetno. Še bolj je prizadet sam Höller, Borut Veselko je telesno pokrčen, z naprej nagnjeno glavo in togimi rokami, ob tem pa kompulziven, ne more se zaustaviti, to je zver v kletki, iz kota v kot, stisnjen, opazovan, to je človek bogatega notranjega sveta, le da tega tokrat ne bi nihče hotel deliti. Tudi njega zaznamuje mehanična, trda dikcija, to so ljudje, ki se ne bodo nikoli sprostili, vsaj ne, dokler ne bo dokončne (od)rešitve.

Režija Mateje Koležnik si je vzela čas in Bernharda postavila v bližino komedije, kolikor so za to značilne mehaničnost, togost, neživljenjskost karakterjev, hkrati pa podložila s spominom na burlesko in filmsko grozljivko iz časov ekspresionizma, omogočila tri velike vloge in nas spomnila na grumovski stavek: le kaj vse se dogaja za temi stenami?

MATEJ BOGATAJ

POVEZANE VSEBINE
 delo.si/kultura

